

DONES I CIÈNCIA

El condicionant de
gènere en la tria d'uns
estudis i una professió

TREBALL FINAL DE MÀSTER:
PSICOPEDAGOGIA

ÀMBIT PERSPECTIVA DE GÈNERE
UNIVERSITAT OBERTA DE CATALUNYA

Marta Sabadell i Vilardaga

Directora del Treball Final de
Màster: Sandra Gallardo

ÍNDEX

1.	INTRODUCCIÓ.....	2
2.	JUSTIFICACIÓ	5
3.	MARC NORMATIU	7
4.	MARC TEÒRIC.....	10
4.1.	L'ORIENTACIÓ COM A EINA DE CANVI I ACCIÓ SOCIAL.....	10
4.2.	EL GÈNERE A L'EDUCACIÓ	11
4.3.	PERCEPCIÓ DE LES PRÒPIES CAPACITATS.....	12
4.4.	L'IMPACTE DELS MODELS FAMILIARS EN ELS JOVES.....	13
4.5.	ELS MODELS EDUCATIUS I LA DISCRIMINACIÓ POSITIVA.....	14
4.6.	APORTACIÓ A LA SOCIETAT I A LA ÈTICA PROFESSIONAL	16
5.	PLANTEJAMENT DEL PROBLEMA.....	18
5.1.	DESCRIPCIÓ DELS OBJECTIUS	18
5.2.	HIPÒTESIS.....	19
6.	MARC METODOLÒGIC.....	20
6.1.	ENFOCAMENT METODOLÒGIC.....	20
6.2.	PLANIFICACIÓ DE LA INVESTIGACIÓ	21
6.3.	ESTRATÈGIA D'ANÀLISI DE DADES.....	22
7.	ANÀLISI DE RESULTATS.....	25
7.1.	RECOLLIDA DE DADES, TRACTAMENT I ANÀLISI.....	25
7.2.	DISCUSSIÓ	31
8.	CONCLUSIONS I SUGGERIMENTS	34
8.1.	CONCLUSIONS	34
8.2.	LIMITACIONS, SUGGERIMENTS I PROPOSTES DE MILLORA	37
8.3.	PERSPECTIVES DE FUTUR	37
8.4.	CONSIDERACIONS FINALS	38
	REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES.....	40
	ANNEX	45
	ANNEX 1. Instrument de recollida de dades	45

RESUM

El gènere és un atribut de totes les persones que pot condicionar qualsevol decisió. En el present estudi es vol conèixer el grau d'incidència que té el gènere en a tria d'uns estudis i una professió i com afecten variables com el canvi de mentalitat, l'autoeficàcia percebuda o els models familiars i acadèmics viscuts en aquest procés de decisió. A través d'una metodologia empíricoanalítica i un estudi *ex-post-facto* de tipus correlacional, s'ha administrat un qüestionari *ad hoc* a un total de 65 persones d'entre 18 i 35 anys que estan cursant o han cursat estudis superiors. Les dades analitzades suggereixen que el gènere segueix essent, avui en dia, un condicionant a l'hora de triar uns estudis i una professió i que, aquest, té més pes en les tries que fan les dones que no pas en les que realitzen els homes. El paper de l'orientació acadèmica i professional és clau per poder neutralitzar aquest condicionant.

Paraules clau: orientació acadèmica i professional, gènere, condicionant, models familiars, autoeficàcia percebuda, models acadèmics.

ABSTRACT

Gender is an attribute of all people that can condition any decision. In the present study we want to know the impact that gender has on the choices related to studies and profession and how variables such as mentality change, perceived self-efficacy or family and academic models experienced affects in making this decision. Using an empirical-analytical methodology and an ex-post-facto correlational study, an *ad hoc* questionnaire is administered to a total of 65 people aged between 18 to 35 who are pursuing or have completed higher education. The data analyzed suggest that gender is still, today, a constraint when choosing a study and a profession and that this has more impact in woman's decisions than in men. The role of academic and career guidance is essential to neutralize this constraint.

Key words: academic and career guidance, gender, constraint, family models, perceived self-efficacy, academic models.

1. INTRODUCCIÓ

Vivim en una societat líquida, tal com postulava Baumann (2000), en la que les distàncies temporals i espacials s'han redefinit seguint l'evolució de les tecnologies. La globalització i la incertesa del món en què vivim estan comportant la desaparició dels models preestablerts que seguien generacions anteriors (Oliveras, Amblàs i Segú, 2018). Així, els itineraris formatius i les oportunitats professionals es troben en un moment de canvi permanent (Oliveras, Amblàs i Segú, 2018) amb la que els joves d'avui han d'aprendre a viure.

Aquests canvis, juntament amb la situació de crisi que s'està vivint deguda a la Covid-19, determina que els ciutadans tinguin més necessitat d'acompanyament en la construcció del seu projecte de vida i professional i, especialment en l'àmbit educatiu (Oliveras, Amblàs i Segú, 2018). Apoderar l'alumnat i fomentar la seva autonomia a l'hora de prendre decisions és un element indispensable per al seu desenvolupament integral a més d'un repte per l'orientació acadèmica i professional.

L'orientació acadèmica i professional, tal com queda definida al Consell d'Europa (2008) és un procés continu que permet als ciutadans, a qualsevol edat i al llarg de la seva vida, determinar les seves capacitats, les seves competències i els seus interessos, prendre decisions en matèria d'educació, formació i treball i gestionar el recorregut de la seva vida personal respecte a l'educació i la formació, el treball i altres contextos on és possible adquirir o utilitzar capacitats i competències. Així, l'orientació acadèmica i professional permet explorar totes les oportunitats formatives i laborals que les persones tenen al seu abast, especialment els joves.

Actualment, a Catalunya, un 23,2% de l'alumnat abandona de forma prematura els estudis (Institut d'Estadística de Catalunya [Idescat], 2021) i un 9,02% de l'alumnat abandona els seus estudis el primer any d'universitat (Departament d'Universitats i Recerca, 2021). A més, a Catalunya hi ha un 21,41% d'atur juvenil (Idescat, 2021) fet que condiciona i determina la presa de decisions del jovent.

Així, per als joves, prendre una decisió en matèria d'educació en un moment vital d'evolució, en el que transiten de la infantesa a l'adulthood, no és senzill. Les dades presentades, juntament amb els diferents elements de context que exerceixen una força a l'hora de triar, especialment el gènere, condicionen les seves eleccions i la seva projecció.

La UNESCO (2019) afirma que el biaix d'autoselecció i autopercepció és la principal raó per la que les nenes i les noies deixen de banda les formacions vinculades a les STEM, considerant que aquestes professions no són compatibles amb el seu gènere. Lippa (2005) postula que les idees estereotipades relacionades amb els rols de gènere es desenvolupen de forma molt precoç. Reina i Cea (2009) indiquen que a partir dels 3 anys, els infants ja relacionen les joguines amb el seu gènere, reflectint els estereotips socials.

A més, els estereotips de gènere relacionats amb les habilitats i capacitats intel·lectuals considerades d'alt nivell, matemàtiques i ciències especialment, s'adquireixen i s'interioritzen en edats molt primerenques. Així, diferents estudis han observat que la creença sobre les millors capacitats dels homes en matemàtiques ha impactat de forma negativa en les aspiracions professionals i el rendiment de les nenes des de la infància (Bian, Leslie i Cimpian, 2017; Cvencek, Metzoff, Greenwald, 2011; Storage, Horne Cimpian i Leslie, 2016).

L'Informe *Inspiring the next generation of engineers* (The Institution of Engineering and Technology [IET], 2015) postula que els pares dels nois són més propensos a animar els seus fills a millorar el rendiment acadèmic a totes aquelles matèries vinculades a les STEM. És diferent en el cas de les nenes en el que els seus pares, en general, són més propensos a animar-les en l'àmbit acadèmic en aquelles assignatures relacionades amb les llengües o les arts.

Així mateix, aproximadament un 66% dels pares de nois animen els seus fills a estudiar formacions vinculades a les enginyeries perquè els consideren estudis amb bones perspectives laborals i salarials. Tot i això, menys de la meitat dels pares de noies, animarien les seves filles a realitzar aquests estudis (IET, 2019).

Les creences o rols que viuen les famílies, així com els efectes tradicionals i de gènere que viuen els infants en els seus nuclis familiars, poden ser un factor condicionant a l'hora de sentir interès per uns estudis o una professió determinada.

El present estudi, doncs, vol conèixer si hi ha, o no, un canvi de mentalitat vinculat al condicionant de gènere a l'hora de triar uns estudis i una professió. Així mateix, busca identificar si els rols estereotipats que es donen en el si del nucli familiar, l'autoconcepte de l'alumnat en relació a les seves capacitats, el gènere i el fet d'haver viscut situacions de sexisme acadèmic són elements que incideixen en el pes que té el condicionant de gènere en el procés de presa de decisions.

Per investigar aquestes variables i, tenint en compte el marc normatiu i teòric, seguint la metodologia quantitativa, s'ha realitzat un qüestionari *ad hoc* dirigit a joves d'entre 18 i 35 anys que estiguin realitzant o hagin finalitzat estudis superiors. Les dades obtingudes, i a través de la consulta de diferents referències bibliogràfiques, han permès conèixer si l'orientació acadèmica i professional és la peça clau per proporcionar als infants informació que els permeti trencar idees estereotipades sobre ells mateixos i mantenir obertes totes les opcions formatives i professionals.

2. JUSTIFICACIÓ

L'orientació acadèmica i professional ha estat el primer contacte amb la realitat laboral que he tingut. He exercit, durant sis anys, d'orientadora acadèmica i professional en una empresa que vol acompanyar a les persones en la construcció del seu projecte de vida i professional. Així, l'orientació ha esdevingut, sense saber-ho, un element clau en el meu projecte, indispensable, també, per a poder identificar i reflexionar, de forma fonamentada, sobre els meus interessos, els meus valors, les meves habilitats, les meves competències i la meva personalitat.

Però no només això, donar resposta a la necessitat dels joves de tenir una bona orientació acadèmica i professional, s'ha convertit en un dels objectius de la meua trajectòria professional que, actualment, desenvolupo en una escola concertada. El rol del professional de la psicopedagogia és indispensable per a comprendre i interpretar contextos educatius que han de vetllar per promocionar i possibilitar l'aprenentatge de l'alumnat. Però no únicament curricular, també competencial, ajudant-los a gestionar la seva trajectòria formativa i professional.

El pensament crític, el valor de la convivència, la seguretat en un mateix o la llibertat són elements importantíssims per a poder prendre una decisió de forma tranquil·la i serena. I aquests aprenentatges no s'adquireixen, únicament, en una matèria curricular, sinó que formen part d'un projecte que va més enllà d'omplir els caps del nostre alumnat amb contingut. Sorgeixen d'un projecte que vol formar ciutadans i ciutadanes del demà, capaços de ser agents de canvi i millorar la nostra societat.

Però vivim en un món en el que hi ha elements de context que tenen un pes en les nostres decisions. I el gènere n'és un d'ells. Un condicionant que està arrelat a la nostra vida i que, tot i que s'han aconseguit importants avenços en relació a la igualtat, encara presenta un llarg camí a recórrer.

Viure, al segle XXI, en una societat que segueix considerant que hi ha professions per a homes i professions per a dones mostra l'ínfim camí que hem recorregut en matèria d'igualtat. A més, tal com indiquen Oliveras, Amblàs i Segú (2018) tenir un mercat de treball amb un biaix de gènere clar, que suposa a les dones menor participació al mercat laboral, menor retribució i menor qualitat de l'ocupació és clara evidència de la situació en la que ens trobem. Però no només això, sinó que saber que al voltant dels 6 anys, les

nenes comencen a relacionar les ciències únicament amb els homes, ens demostra la ingent feina que cal fer per trencar idees estereotipades de gènere en etapes molt primerenques.

Així, tal com indica l'Assemblea General de les Nacions Unides (2015), aconseguir la igualtat de gènere i apoderar totes les dones i les nenes forma part dels Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'Agenda 2030, assegurant que aquestes tenen les mateixes oportunitats que els homes en tots els contextos de la vida.

L'educació és, per a mi, l'eina més poderosa de canvi i acció social en els infants i joves de la nostra societat. És per aquest motiu que, el present estudi vol posar de manifest la importància de l'orientació acadèmica i professional com a estratègia per evitar que els infants limitin les seves opcions acadèmiques i professionals abans que tinguin l'oportunitat d'explorar totes les opcions formatives i del treball i puguin identificar els seus interessos professionals.

3. MARC NORMATIU

L'orientació educativa, tal com queda reflectit a la Generalitat de Catalunya (s.d.), guia el treball dels docents amb l'objectiu de facilitar i acompanyar l'èxit educatiu de l'alumnat. Aquesta acció educadora s'emmarca en una normativa que ha anat evolucionant amb el temps amb l'objectiu de donar resposta a les necessitats i demandes de cada moment històric i social.

Així, la normativa de referència s'emmarca en la Llei Orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la que es modifica la Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació (LOMLOE) que, tal com indica el Ministeri d'Educació i Formació Professional, es va publicar el 30 de desembre del 2020. La nova llei entén l'educació com a pilar principal per a aconseguir el benestar individual i col·lectiu de la societat, així com la ciutadania democràtica, la prosperitat econòmica i la igualtat d'oportunitats (Ministeri d'Educació i Formació Professional, s.d.).

A més, la llei reconeix la importància d'atendre i donar resposta als Objectius de Desenvolupament Sostenible establerts a l'Agenda 2030 i fixats per la Unió Europea i la UNESCO. Són, especialment, quatre els ODS vinculats a la present investigació que permeten, encara millor, justificar la recerca. En el marc d'aquest estudi, doncs, l'ODS 4 – Educació de qualitat –, l'ODS 5 – Igualtat de gènere i apoderament de totes les dones i les nenes –, l'ODS 8 – Treball digne – i l'ODS 10 – Reducció de les desigualtats – tenen un paper rellevant per a poder respondre als reptes vinculats a l'educació i l'orientació educativa del nostre país.

L'orientació educativa és una eina clau per a la reducció de les desigualtats socials, econòmiques i polítiques i, per tant, també de gènere, de capacitats o d'educació.

Europa, a través de diferents resolucions, ha posat de manifest la importància de l'orientació al llarg i a l'ample de la vida i ha ressaltat la necessitat de garantir uns serveis d'orientació acadèmica i professional de qualitat. Les dues resolucions que fan referència a l'orientació acadèmica i professional són les següents:

- Consell de la Unió Europea (18 de maig de 2004). Projecte de Resolució del Consell i dels Representats dels Governos dels Estats membre reunits en el si del Consell sobre l'enfortiment de les polítiques, sistemes i pràctiques en matèria d'orientació permanent a Europa.

- Consell de la Unió Europea (21 de novembre de 2008). Resolució del Consell sobre la millora de la integració de l'orientació permanent en estratègies d'aprenentatge permanent.

Les presents resolucions, volen posar de manifest diferents àrees de prioritat a treballar per part dels diferents Estats membre, apostant per desenvolupar serveis d'orientació acadèmica i professional de qualitat, accessibles i que permetin als ciutadans treballar les competències per la gestió de la carrera que, com indica la mateixa resolució, tenen un paper decisiu a l'hora d'atorgar a les persones la possibilitat de participar de forma activa en la construcció del seu projecte de vida i professional. A més, posa en valor, també, la necessitat d'una major cooperació en matèria d'educació a través de polítiques vinculades a la formació i l'educació i tenint en compte l'estratègia sobre la igualtat de gènere, entre d'altres. (Consell de la Unió Europea, 2004 i 2008).

Així mateixa, aposta per el desenvolupament, a nivell nacional, regional i local, de mecanismes que garanteixin una millor qualitat dels serveis i entén que facilitar orientació en el marc dels sistemes d'educació i formació, especialment en els centres educatius o a nivell escolar, té una funció essencial per a apoderar l'alumnat perquè puguin prendre una decisió de forma autònoma. (Consell de la Unió Europea, 2004 i 2008).

Així mateix, pel que fa a la normativa estatal, les lleis que regulen aquestes accions són:

- Llei Orgànica 8/1985, de 3 de juliol, reguladora del Dret a l'Educació

La present posa de manifest, a l'article 6.3, el reconeixement de drets bàsics dels alumnes, que l'alumnat té dret a rebre orientació acadèmica i professional.

- Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació (LOE)

Aquesta postula que l'orientació educativa és un mitjà necessari per a aconseguir una formació personalitzada que propiciï una educació integral en coneixements, habilitats i valors i que l'orientació és un dels factors que facilita la qualitat de l'ensenyament. A més, indica que a l'Educació Secundària Obligatòria es farà especial èmfasi a la orientació acadèmica i professional de l'alumnat i que, aquesta tasca, correspon al professorat, en col·laboració amb el respectiu departament especialitzat.

- Llei Orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la que es modifica la Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació (LOMLOE)

Aquesta, aposta per la igualtat de gènere a través de la coeducació. Fomenta, en totes les etapes educatives, la igualtat entre homes i dones, introduint a l'Educació Secundària Obligatòria la orientació acadèmica i professional amb perspectiva de gènere.

Així mateix, pel que fa a la legislació catalana, l'acció orientadora s'emmarca dins la Llei d'Educació de Catalunya amb els respectius decrets:

- Llei 12/2009, del 10 de juliol (Llei d'Educació de Catalunya).

És el marc normatiu dels principis i les actuacions que el sistema educatiu desplega per a donar resposta a les necessitats educatives de cada persona (Generalitat de Catalunya, s.d.-a.).

Així, entén l'educació de qualitat com aquella que ofereix oportunitats educatives a tothom i al llarg de tota la vida, acompanyant a les persones en la construcció del seu projecte de vida i professional. Més concretament, l'article 59 assenyala la importància de garantir un sistema global d'orientació acadèmica i professional per a l'alumnat. La Disposició transitòria setena de la Llei d'Educació de Catalunya (2009) proposa la creació d'un pla per a la igualtat de gènere en el sistema educatiu que aporti mesures de prevenció de la discriminació positiva que siguin necessàries per a aconseguir la igualtat.

Totes aquestes orientacions queden recollides al Decret 187/2015, de 25 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments de l'Educació Secundària Obligatòria. L'objectiu d'aquest decret és posar en valor i aconseguir que l'orientació educativa sigui una eina que afavoreixi l'acompanyament de l'aprenentatge i la formació al llarg i ample de la vida.

Així mateix, el Decret 102/2010, de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius especifica que la tutoria i l'orientació formen part de les tasques docents i, a més l'article 38 ho concreta com a element essencial en la seva tasca educativa.

Així, la legislació vigent, a nivell Europeu, Estatal i Català, posa en evidència la importància de l'orientació en relació amb una educació de qualitat i especialment durant l'Educació Secundària Obligatòria. A més, la Llei d'Educació de Catalunya determina la necessitat de treballar la igualtat de gènere en el sistema educatiu fomentant la igualtat real i efectiva entre homes i dones.

4. MARC TEÒRIC

4.1. L'ORIENTACIÓ COM A EINA DE CANVI I ACCIÓ SOCIAL

L'orientació acadèmica i professional té per objectiu acompanyar les persones en el desenvolupament de les seves capacitats per a gestionar les seves trajectòries vitals i professionals. Això engloba un seguit d'activitats d'aprenentatge connectades entre elles que ajudin a les persones a accedir als serveis, recursos i experiències relacionades amb la ocupació i la formació contínua (European Centre for the Development of Vocational Training [CEDEFOP], 2021).

Així mateix, el desenvolupament professional és un procés continu que es dona al llarg de tota la vida. Per això, és essencial que es treballi amb els infants i joves, ja que tenen a les seves mans una infinitat d'opcions formatives (CEDEFOP, 2021). Però, tal com indiquen Oliveras, Amblàs i Segú (2018), el ventall d'oferta formativa, la ràpida evolució del mercat de treball i l'allargament de la vida activa són elements que condicionen l'actualització de les competències tècniques i transversals de totes les persones.

En una crisi econòmica i, actualment encara travessant una crisi vinculada a la Covid-29, els joves experimenten i reben informacions negatives del mercat de treball, amb taxes d'atur molt elevades, poques perspectives de futur i la precarització del mercat de treball que condicionen, com indiquen Oliveras, Amblàs i Segú (2018) la presa de decisions. Per això, l'orientació en les transicions formatives i professionals dins el sistema educatiu esdevé cada vegada més imprescindible (Oliveras, Amblàs i Segú, 2018) per poder afrontar les tries i apropar-se, de forma activa, al mercat de treball.

Tal com indiquen en el seu estudi Arnau i Martínez (2015), les accions més avançades d'orientació, la tutoria entre iguals o la realització d'activitats vinculades a la orientació, que es donen a l'Educació Secundària Obligatòria, encara són minoritàries. Així, més de la meitat de la mostra enquestada declarava no treballar-les. A més, les dades del seu estudi permeten conèixer en quin moment es dona l'orientació acadèmica i professional vinculada a l'elecció dels itineraris a l'Educació Secundària Obligatòria.

El 94,1% de les accions relacionades amb el procés de presa de decisions es dona a 4t d'ESO (Arnau i Martínez, 2015) deixant de banda la importància de prendre una decisió amb temps i de forma serena. L'Orientació ha de preparar els joves per a l'adquisició de

les competències necessàries per buscar informació, processar-la, discriminar-la i poder prendre una decisió tranquil·la i meditada (Oliveras, Amblàs i Segú, 2018). L'orientació, doncs, esdevé un repte de país.

4.2. EL GÈNERE A L'EDUCACIÓ

Ser nena o dona en un país occidental al segle XXI no és el mateix que ser nena o dona en un país oriental, també, al segle XXI. Per això, l'Assamblea General de les Nacions Unides, a l'Agenda 2030, declara la importància de treballar per una educació de qualitat i per la igualtat de gènere.

Sainz i Meneses (2018), posen de manifest que en els últims anys s'ha fet evident la persistència d'una segregació vocacional per gènere, en la que hi ha importants diferències entre els percentatges d'homes i de dones en els estudis superiors. Però no només en estudis superiors. Segons dades extretes del Departament d'Educació (19 de març de 2021), el 60,4% de l'alumnat matriculat durant el curs 2020-2021 a la modalitat d'humanitats i ciències socials del batxillerat a Catalunya, eren dones. Així, només un 39,6% de l'alumnat que cursava el batxillerat d'humanitats i ciències socials eren homes.

En el cas de la modalitat de batxillerat de ciències i tecnologia, només un 46,5% de l'alumnat matriculat eren dones. I en el cas de la modalitat d'arts, un 76,4% de l'alumnat que el cursava eren dones. Així mateix, pel que fa a la totalitat de les dones matriculades al batxillerat durant el curs 2020-2021, només el 38,3% es matricula a un itinerari relacionat amb les ciències i la tecnologia, a diferència dels homes, que ho fa un 54,6%. Aquestes dades, doncs, recolzen el que Sainz i Meneses (2018) posaven de manifest al seu estudi.

Es fa evident encara que hi ha diferències de gènere en les tries de l'alumnat. Per això, el sistema educatiu incorpora la coeducació com a eina per prevenir i abordar les violències masclistes (Generalitat de Catalunya, 2021). La coeducació és, tal com indica el Departament d'Educació (2021) l'acció educadora que fomenta la igualtat real i efectiva d'oportunitats, valorant, de forma indiferent, l'experiència i les aptituds dels homes i les dones, sense estereotips sexistes.

Així, cal incorporar aquesta mirada a tots els nivells acadèmics i en totes les àrees curriculars amb l'objectiu d'afavorir el desenvolupament de les persones sense tenir en

compte els estereotips i rols en funció del sexe i garantint una orientació acadèmica i professional lliure de biaixos sexistes (Generalitat de Catalunya, 2021).

4.3. PERCEPCIÓ DE LES PRÒPIES CAPACITATS

El sexisme i els estereotips de gènere són constructes que estan íntimament relacionats, tal com postulen Sainz i Meneses (2018). El sexisme s'explica a partir dels prejudicis o les discriminacions de gènere que es donen en relació amb les idees estereotipades respecte l'èxit acadèmic dels nois o de les noies assumint, de forma sistemàtica que els nois tenen una major capacitat acadèmica que les noies en matèries com les matemàtiques, la tecnologia o l'educació física i que les noies són més bones en les assignatures relacionades amb les llengües i la música que els nois. (Leaper i Brown, 2014).

L'autoeficàcia es refereix a les creences que tenen els estudiants en la seva capacitat per dominar noves habilitats i tasques, sovint en un àmbit acadèmic específic (Pajares i Miller 1994 citat a Aurah, 2017) i per aconseguir èxits concrets (Bandura, 2006, citat a Aurah, 2017). A més, Kennedy (1996) citat a Aurah (2017) postula que l'autoeficàcia pot fins i tot predir l'elecció de la trajectòria acadèmica i professional. Si és així i les dones se senten menys capaces en matemàtiques i ciència, tot el sector tecnològic i les formacions corresponents poden quedar fora de les opcions de tria de les dones (Aurah, 2017).

Segons Aurah (2017), Miller, Greene, Montalvo, Ravindran i Nichols (1996) van trobar en dos estudis diferents que les dones d'Educació Secundària Obligatòria percebien el seu nivell d'habilitat en matemàtiques més baixa que els homes. Aquest fet, juntament amb la poca preparació de les matemàtiques a l'escola comporta que, de forma més habitual, les dones tinguin aspiracions més baixes per les formacions científiques i tècniques (Lapan, Boggs i Morrill, 1989 citat a Aurah, 2017).

També, Eagly i Wood (1999) citat a Sainz i Meneses (2018) expliquen que la divisió social del treball situa la dona amb característiques vinculades amb l'exercici d'activitats de cura i a l'expressió d'emocions i a l'home amb característiques instrumentals relacionades amb la consecució dels objectius i l'exercici del poder. Les creences socials i els condicionants socials tenen un impacte en les creences pròpies de cadascú, motivant pensaments i idees que moltes vegades estan esbiaixades i, atribuint des d'edats molt

primerenques les qualitats específiques dels nens i les nenes per poder exercir una determinada professió (Sainz i Meneses, 2018).

4.4. L'IMPACTE DELS MODELS FAMILIARS EN ELS JOVES

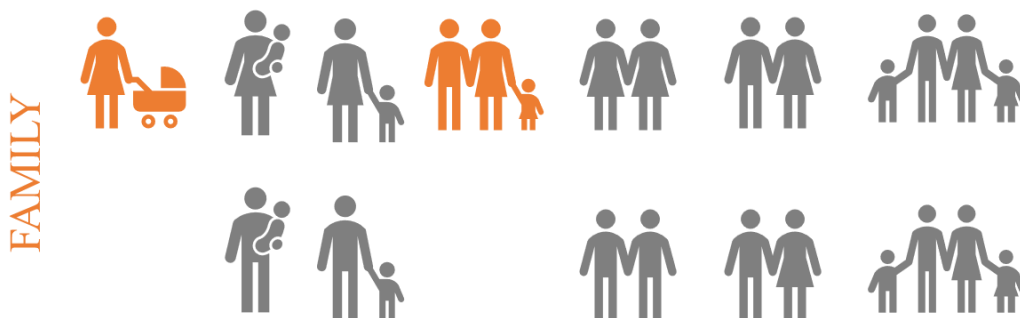
Els rols socials que es posen en joc al llarg de la vida són, com indiquen Galet i Alzás (2014), producte de l'assimilació i acomodació a les successives socialitzacions a que es veuen sotmesos els individus. I el de gènere és especialment important, tenint en compte que es tracta d'un constructe social del sexe que s'inicia des del naixement de les persones, essent la família la que assigna i, a la vegada assegura, a través de la convivència diària (Galet i Alzás, 2014).

El tipus d'educació que els nens i nenes reben a casa pot arribar a condicionar la identitat futura d'aquella persona en l'etapa de l'adultesa. Per això, Galet i Alzás (2014) postulen que per a aconseguir una societat més igualitària i justa és imprescindible oferir als nens i nenes una educació basada en el desenvolupament de les capacitats personals i no en el sexe.

Alguns estudis han demostrat que s'educa de forma diferent, tenint en compte els valors, les normes i les comportaments que socialment s'esperen en funció del sexe, a nenes i nens (Padrós, Aubert i Melgar, 2010). Així mateix, Eagly i Steffen (1984) citat a Galet i Alzás (2014), postulen que hi ha una estreta relació entre els estereotips de gènere i els rols de gènere – els homes relacionats amb la racionalitat i el treball i les dones amb l'emotivitat i la llar –.

Figura 1.

Icones vinculades a la cura de la família extretes de l'opció "Icons" de Power Point amb la paraula de cerca "family".

Nota: Elaboració pròpia.

Els biaixos de gènere que tenen els progenitors en relació als seus fills i filles condicionen, com diuen Sáinz i Meneses (2018) les tries acadèmiques i professionals. Alguns estudis han demostrat que els pares i les mares esperen més dels seus fills que de les seves filles, respecte el rendiment acadèmic en assignatures vinculades a la tecnologia i les matemàtiques (Sáinz et al., 2012 citat a Sáinz i Meneses, 2018). Així mateix, s'ha comprovat que els pares i les mares solen animar més les seves filles a escollir formacions vinculades a la cura de les persones – rol de gènere femení -, en comptes de a formacions relacionades amb la tecnologia o les ciències pures (Sáinz i Meneses, 2018).

Fitzgerald i Harmon (2001) postulen que la socialització del gènere i, per tant, l'aprenentatge dels rols que són desitjables per cada sexe, té impacte en les aspiracions i opcions professionals dels joves. Així, els estereotips de gènere, la discriminació i els prejudicis encara s'evidencien en els principals àmbits i organitzacions institucionals de la nostra societat (Cahill i Furey, 2021). Encara hi ha, doncs, opcions formatives i professionals poc representades per un gènere o sobre representades per un altre (Cahill i Furey, 2021).

4.5. ELS MODELS EDUCATIUS I LA DISCRIMINACIÓ POSITIVA

La tasca educativa, tal com indica García (2012), hauria de ser considerada una de les activitats humanes més importants i amb major impacte a la societat. L'educació, a més, hauria d'estar basada en el dret d'igualtat, que suposa aconseguir que l'alumnat gaudeixi de les mateixes avantatges en relació amb l'accés i el tractament educatiu, afavorint la igualtat d'oportunitats (García, 2012).

Els docents són, al llarg de tota l'escolaritat, els referents que tenen els infants i joves. Segons Sáinz i Meneses (2018), el professorat d'Educació Secundària Obligatoria transmet, de manera més o menys conscient, idees preconcebudes a l'alumnat. Durant el curs 2017-2018 les dones van representar el 58,7% de la plantilla docent a Secundària i hi havia un important nombre de dones docents en assignatures vinculades a les arts i les humanitats i d'homes docents impartint matèries relacionades amb la tecnologia (Ministerio de Educación y Formación Profesional, 2020).

A més, existeix una correlació negativa entre el número de dones que ocupen posicions més altes a l'àmbit docent i administratiu i el número de dones que treballen en educació (Araya, 2004). Així mateix, la proporció de dones docents disminueix a mesura que augmenta l'edat de l'alumnat i el prestigi dels diferents nivells educatius (Araya, 2004). És evident, doncs, que el sector educatiu, formant part del context social i polític, persisteix en el manteniment dels estereotips de gènere.

Però el sexisme també es mostra en el currículum; de forma explícita i de forma oculta, a través del llenguatge d'ús regular, inclús quan la majoria de les persones professionals són dones, o en els llibres de text, assignant rols tradicionals a homes i a dones (Araya, 2004). Així mateix, tot i que el professorat manifesta que tracta per igual a nois i noies, alguns estudis evidencien que la visió, les expectatives o la justificació de comportaments concrets difereixen segons el sexe de l'alumnat (Araya, 2004). Sáinz i Meneses (2018) comparteixen aquesta visió i apunten que durant les classes de ciències i matemàtiques, els docents animen més als nois que a les noies a que preguntin.

Fins i tot, Sáinz i Meneses (2018) observen que en alguns casos, els docents expliquen les dificultats dels nois en relació amb les demandes acadèmiques a través de la falta de maduresa, la falta de concentració o l'oblit. A més, alguns afirmen que per als nois, treure bones notes o ser un bon alumne no forma part de la seva identitat masculina i que treure bones notes és un atribut més relacionat amb la identitat femenina de les noies (Sáinz i Meneses, 2018). Alguns estudis indiquen que el professorat tendeix a animar els nois i les noies a realitzar diferents activitats i itineraris acadèmics seguint criteris vinculats als rols masculins o femenins (Eccles, 2015).

Així, tal com indiquen Sáinz, Solé, Fàbregues i Garcia-Cuesta (2021), les intervencions educatives s'han de dissenyar per lluitar contra els estereotips de gènere del professorat, ja que pot afectar negativament el rendiment i les opcions formatives i professionals de l'alumnat. Així mateix, fan evident la necessitat de dissenyar estratègies d'orientació que incorporin experiències personals, socials, acadèmiques i professionals que limitin els efectes de la socialització del gènere a les escoles (Sáinz, Solé, Fàbregues i Garcia-Cuesta, 2021).

4.6 APORTACIÓ A LA SOCIETAT I A LA ÈTICA PROFESSIONAL

L'orientació, tal com indiquen Oliveras, Amblàs i Segú (2018) és un bé públic i, en aquest sentit, el sistema educatiu hauria de proporcionar una visió concisa de la importància de l'orientació i liderar-ne la seva concreció (Arnau i Martínez, 2015). El present estudi, doncs, vol posar de manifest la importància de l'orientació en el sistema educatiu, tenint en compte que aquesta té un caràcter eminentment preventiu, acompanyant a l'alumnat en la tria d'uns estudis i una professió i treballant a partir de la motivació com a motor d'aprenentatge. Així mateix, l'orientació facilita espais per a que les persones adquireixin autonomia i s'apoderin per prendre decisions fonamentades, afavorint el pensament crític i el progrés de les persones.

A més, l'orientació promou el desenvolupament global, considerant els elements personals, socials, acadèmic i professionals de cada individu (Arnau i Martínez, 2015). Entendre l'orientació com un procés integrador suposa ampliar la visió d'aquesta i no només quedar-se en l'àmbit educatiu sinó ser conscient que l'orientació té efectes en el desenvolupament social i econòmic d'una societat.

Prendre una decisió comporta identificar, també els elements de context que exerceixen un pes en aquesta tria. I el gènere n'és un. Per això, en un context de profundes desigualtats és importantíssim treballar per la igualtat d'oportunitats i el trencament dels estereotips de gènere a través de la formació a infants i adults i del modelatge. Aconseguir una igualtat d'oportunitats efectiva suposa començar a treballar des d'etapes primerenques. Així, el present estudi vol sumar coneixement i treballar de forma cooperativa per a identificar possibles reptes o propostes i treballar per limitar la socialització del gènere, sent conscients que, tot i que es parla especialment de les dones, el paper dels homes és indispensable.

L'estudi s'ha guiat seguint criteris d'anonimat i garantint la no falsificació de les dades. A més, s'ha proporcionat, a tots els participants, la informació sobre el procés d'investigació, exposant, també, l'objectiu del Treball Final de Màster.

A més, en aquesta investigació queden paleses, de forma clara i explícita, d'altres investigadors citant cada una de les seves aportacions. Així mateix, tenint en compte que la present investigació requereix de dades personals dels informants, s'ha procedit a sol·licitar el consentiment informat de tots els participants, d'acord amb el Reglament

General de Protecció de Dades (UE) 2016/679 i a la Llei Orgànica 3/2018 de Protecció de Dades Personals i garantia de drets digitals.

Finalment, la participació en aquest estudi ha estat totalment voluntària i s'ha informat als participants que les dades obtingudes es tractaran, únicament, amb finalitats docents i d'investigació, sense ànim de lucre. Les dades han estat anonimitzades i no se'n pot conèixer la identitat dels participants a partir de la informació recollida.

5. PLANTEJAMENT DEL PROBLEMA

5.1. DESCRIPCIÓ DELS OBJECTIUS

Segons Sáinz i Menese (2018), tot i haver experimentat grans avenços en l'educació igualitària en les persones joves, se segueix detectant una important bretxa de gènere en les aspiracions acadèmiques i professionals de les noies i dels nois. L'informe *Datos y Cifras del Sistema universitario Español* (Ministerio de Educación, 2021) especifica que un 74,9% de l'alumnat matriculat a graus universitaris de la branca de l'arquitectura i l'enginyeria són homes i en aquelles formacions vinculades a la cura de les persones, concretament la branca de les ciències de la salut, un 29,2% de l'alumnat matriculat són homes.

Així, només un 25,1% de l'alumnat matriculat a formacions STEM a la universitat són dones. A més, el curs 2009-2010, una dècada enrere, hi havia un 26,8% de dones matriculades a formacions STEM a les universitats de l'Estat Espanyol, fet que suposa que en els últims 10 anys s'ha reduït el nombre de dones matriculades a formacions STEM. Aquestes dades, doncs, qüestionen si és real que hi ha hagut un canvi de mentalitat vinculat al condicionant de gènere a l'hora de triar uns estudis i una professió.

Però el condicionant de gènere no és un element de context que aparegui de forma puntual en el moment de triar uns estudis i una professió sinó que forma part de la nostra societat. Els condicionants, tal com comenten Oliveras, Amblàs i Segú (2018) existeixen i, els joves només podran neutralitzar-ne el seu efecte si saben identificar-los.

El present estudi vol respondre a la qüestió que s'ha anat plantejant al llarg de la investigació per conèixer si s'ha donat, o no, un canvi de mentalitat vinculat al condicionant de gènere a l'hora de triar uns estudis i una professió. Així, la recerca planteja un objectiu general i quatre objectius específics que es presenten a la taula 1.

Taula 1.

Objectius de la recerca.

Objectius General	OG	Identificar el grau d'incidència que té el gènere en la tria d'uns estudis i una professió i com afecten les variables externes.
Objectius Específics	O.E 1	Analitzar si s'ha produït un canvi de mentalitat vinculat al condicionant de gènere en la tria d'uns estudis i una professió.
	O.E 2	Determinar el grau d'impacte de les pròpies capacitats versus el gènere en el procés de presa de decisions formatives i professionals.
	O.E 3	Establir la relació entre els models familiars viscuts i la tria d'uns estudis i una professió.
	O.E 4	Establir la relació entre els models acadèmics viscuts i la tria d'uns estudis i una professió.

Nota: Elaboració pròpia.

5.2. HIPÒTESIS

En relació amb els objectius plantejats, les hipòtesis que els acompanyen són les següents:

- Hipòtesis 1: El gènere té un impacte en la tria d'uns estudis i una professió i es pot observar que, actualment, encara la majoria de noies fan tries vinculades a formacions artístiques, socials o humanístiques i els nois escullen opcions acadèmiques vinculades a les ciències i la tecnologia.
- Hipòtesis 2: Si el jovent no té creences vinculades a la diferència de capacitats entre homes i dones, el condicionant de gènere té menys força en el procés de presa de decisions i no es persisteix en els estereotips de gènere.
- Hipòtesis 3: Si els fills i filles perceben igualtat en els rols de gènere en el si del nucli familiar, el condicionant de gènere té menys pes en la tria d'uns estudis i una professió.
- Hipòtesis 4: Les persones que hagin experimentat situacions de sexisme acadèmic valoren menys les assignatures vinculades a les STEM i, per tant, aquest fet condiona la seva decisió.

6. MARC METODOLÒGIC

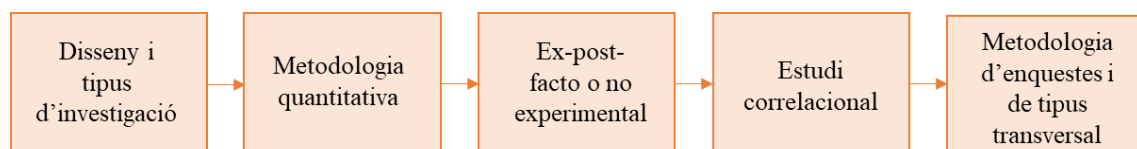
6.1. ENFOCAMENT METODOLÒGIC

Tenint en compte els objectius plantejats en la present recerca, s'ha estudiat la relació entre el gènere – i les variables externes que l'afecten - en la tria d'uns estudis i una professió, a través d'una metodologia empíricoanalítica i un estudi *ex-post-facto* de tipus correlacional. Aquesta és la metodologia més utilitzada en l'àmbit educatiu ja que facilita tècniques que permeten descriure la realitat, analitzar diferents relacions, categoritzar, simplificar i organitzar variables que conformen l'objecte d'estudi (Rodríguez-Gómez, 2018) i permet contrastar hipòtesis quan, tal com indiquen Portell i Vives (2019), no és possible controlar la variable independent.

Es tracta d'una metodologia que es caracteritza per un elevat grau d'organització i estructuració que pretén relacionar variables (Moya, Ricnón, Valcárcel, Escudero i Benito, 2005) i que ofereix la possibilitat d'estudiar un fenomen que ja ha esdevingut. Així mateix, aquesta metodologia, tal com postula Rodríguez-Gómez (2018) proporciona tècniques per descriure la realitat. Concretament, es tracta d'un estudi de tipus correlacional en el que s'analitza la relació existent entre les dues variables. A més, es realitza per enquesta i de tipus transversal, amb el qual es recullen dades en un moment determinat i d'un mateix grup d'individus (Rodríguez-Gómez, 2018).

Figura 2.

Esquema del mètode d'investigació i la tipologia d'estudi seleccionada.

Nota: Elaboració pròpia.

Així mateix, la mostra de l'estudi ha estat no aleatòria, fet que explica, també, la metodologia no experimental escollida. Es tracta, doncs, d'una mostra no probabilística, seleccionada per accessibilitat, en la que els individus s'han seleccionat d'acord amb els objectius de l'estudi i en funció de la facilitat d'accés que s'hi ha tingut (Rodríguez-Gómez, 2018).

6.2. PLANIFICACIÓ DE LA INVESTIGACIÓ

Amb l'objectiu de recollir la informació dels participants per conèixer l'objecte d'estudi a partir de les variables investigades, l'instrument utilitzat ha estat qüestionari autoaplicat, elaborat *ad hoc* (Veure Annex 1). En les metodologies quantitatives, el qüestionari és l'instrument més utilitzat. Aquest permet conèixer les dades sociodemogràfiques dels participants així com identificar el paper de les variables estudiades (el gènere, les pròpies capacitats, els models familiars i els models acadèmics).

Tal com indica Rodríguez-Gómez (2018), el qüestionari és una eina molt indicada quan es vol recollir informació estructurada d'un nombre important d'informants. A més, permeten que les persones puguin proporcionar informació sobre fets i comportaments concrets i contrastables, així com expressar les seves opinions i creences, fet que dona resposta als objectius del present estudi.

D'altra banda, facilita un tractament de les dades senzill i és útil per contrastar informacions. És cert, però, que, tal com indica Rodríguez-Gómez (2018) la informació que s'obté no permet fer-ne un seguiment i ofereix poca flexibilitat, a més de la possibilitat d'obtenir un percentatge baix de respostes.

S'ha administrat un qüestionari, elaborat *ad hoc* seguint criteris vinculats al marc teòric en que es divideix diferents seccions: un primer bloc per a conèixer les dades sociodemogràfiques dels participants, seguit d'un bloc que té per objectiu conèixer els canvis que s'han donat, o no, en les diferents generacions. Així mateix, s'ha incorporat una secció relacionada amb l'autoeficàcia per a conèixer la percepció que tenen, els informants, de les seves pròpies capacitats. A més, contempla també una secció per a analitzar i conèixer els models familiars dels participants i els models educatius viscuts. El qüestionari consta d'un total de 23 ítems de resposta tancada, seguint l'escala dicotòmica i de tipus Likert amb el gradient "Gens (1)" i "Molt (5)".

Per poder analitzar si s'ha produït un canvi de mentalitat vinculat al condicionant de gènere en la tria d'uns estudis i una professió s'han dissenyat 7 ítems que busquen conèixer la formació dels progenitors així com el paper que va tenir l'orientació acadèmica i professional en el procés de tria dels participants. A més, s'han incorporat 3 ítems en relació a l'autoeficàcia, 3 ítems per conèixer els models familiars i 4 per conèixer els models acadèmics.

Com s'ha comentat anteriorment, la mostra és no aleatòria de tipus no probabilístic causal i intencional. El qüestionari s'ha fet arribar a un total de 80 persones d'entre 18 i 35 anys que hagin finalitzat o estiguin cursant estudis superiors. Tot i que és una mostra bastant àmplia, no és significativa ja que s'escull per accessibilitat i, per tant, el context socioeconòmic de la majoria dels participants és molt similar.

Del total de la mostra, un 60% de les persones enquestades han estat dones i un 38,5% homes. Un 1,5% dels enquestats es defineix com a No Binari. Així mateix, un 23,3% té entre 18 i 23 anys, un 30,8% està en edats compreses entre els 24 i els 29 anys i un 36,9% d'entre 30 i 35 anys. Del total de participants, un 36,9% cursa o ha cursat formacions vinculades a la branca de coneixement de la tecnologia, un 24,6% de la branca de les ciències de la salut i un 23,1% ha cursat o cursa formacions relacionades amb les ciències socials i jurídiques. Finalment, un 10,8% acredita o està cursant formacions relacionades amb les humanitats, un 3,1% realitza o ha realitzat formacions de ciències i un 1,5% s'ha format o s'està formant en arts.

És cert que la majoria d'estudis que investiguen aquesta temàtica treballen amb una mostra únicament femenina però, en aquest cas, s'ha considerat adient incloure tota la població ja que es pot donar la mateixa relació en aquells àmbits en els que es desenvolupen majoritàriament les dones. Així mateix, conèixer la visió de tota la població ha permès identificar el grau d'incidència que té el gènere i les variables estudiades en la tria d'uns estudis i una professió.

6.3. ESTRATÈGIA D'ANÀLISI DE DADES

Per poder dur a terme aquesta recerca, s'ha contactat amb tots els participants per convidar-los a formar part de la investigació. S'ha tingut en compte que tots els participants són lliures de formar part de l'estudi i, per tant, s'ha enviat el qüestionari a

altres participants d'entre 18 i 35 anys que estiguin cursant o hagin cursat estudis superiors.

El qüestionari s'ha fet arribar telemàticament a les persones informants. Abans d'iniciar la investigació, s'ha informat als informants de l'objectiu i la naturalesa de l'estudi garantint i assegurant l'anonimat a través del consentiment informat, signat per ambdues parts. Aquesta, tal com postula Rodríguez-Gómez (2018) és una condició indispensable per poder participar en una investigació.

El qüestionari s'ha administrat a través de l'eina *Google Forms*, essent un instrument que permet la recopilació de la informació i la conseqüent recollida de dades i oferint la possibilitat d'analitzar les respostes individuals. S'ha decidit utilitzar aquesta eina degut a l'accessibilitat i el coneixement que la majoria dels informants en tenen.

S'ha mantingut el contacte amb les persones enquestades a través de l'eina *Whatsapp* amb l'objectiu de resoldre qualsevol dubte que sorgís durant la realització del qüestionari. Aquest s'ha administrat entre els dies 1 i 10 de desembre de 2021.

En relació amb la posterior anàlisi de les dades, s'ha dut a terme a través del programa *Microsoft Excel*, realitzant una anàlisi descriptiu i de correlació. Les variables estudiades s'han representat, la seva majoria, a partir de percentatges. Pel que fa a conèixer la relació existent entre el gènere (i les variables estudiades) i la tria d'uns estudis i una professió, s'ha treballat donant un valor 0 a les respostes no esperades i un valor 1 a les respostes esperades.

Així, en el cas de l'anàlisi del canvi de mentalitat en relació al condicionant de gènere, s'ha treballat relacionant les diferents edats dels participants i tenint en compte, també, els models familiars viscuts amb les formacions que realitzen o estan cursant els informants. Així, en relació a l'ítem sobre les tasques que realitzen els progenitors a casa, s'ha donat un valor 1 a les respostes esperades segons l'estereotip de gènere i s'han analitzat aquelles respostes que han manifestat que el pare, la mare o ambdós progenitors realitzen més del 75% de les tasques de la llar esperades pel gènere.

El mateix s'ha realitzat en l'anàlisi de l'autoeficàcia percebuda. S'han tingut en compte aquells informants que han marcat dues, de les tres respostes demanades possibles, com a habilitats esperades tenint en compte el gènere. Així, també s'ha donat un valor 1 a les

respostes esperades i aquestes s'han relacionat amb els estudis que els participants informen que estan realitzant o que ja han finalitzat.

En relació als models familiars viscuts s'ha treballat tenint en compte les tasques que desenvolupen els progenitors dels participants a la llar i relacionant-los, també, amb les formacions escollides. En aquest cas, també s'han valorat aquells informants que manifesten que algun dels seus progenitors o ambdós realitzen més del 75% de les tasques de la llar esperades en relació a l'estereotip de gènere.

Finalment, en relació als models acadèmics viscuts, s'han analitzat les respostes tenint en compte aquells informants que manifesten que han tingut més de 4 professors (homes) en matèries relacionades amb l'esport, les matemàtiques, la ciència i la tecnologia i aquells que han manifestat haver tingut més de 4 professores (dones) en matèries relacionades amb les arts i les llengües.

7. ANÀLISI DE RESULTATS

7.1 RECOLLIDA DE DADES, TRACTAMENT I ANÀLISI

Les dades del present estudi han estat recollides a través d'un qüestionari, elaborat *ad hoc*, anònim i autoadministrat entre els dies 29 de novembre i 8 de desembre de 2020. El qüestionari ha analitzat, mitjançant 23 ítems, la relació entre el gènere – i algunes variables relacionades – i la tria d'uns estudis i una professió. Així, a través dels ítems 6 al 12, s'ha volgut investigar i conèixer el possible canvi generacional que s'hagi donat en els últims anys en relació al condicionant de gènere en la presa de decisions acadèmiques i professionals. A més, per identificar l'autoeficàcia percebuda pels participants s'han elaborat 3 ítems (del 13 al 15) que permeten conèixer la percepció dels subjectes en relació amb les habilitats de cadascú. Així mateix, dels ítems 16 al 18 han permès analitzar els models familiars viscuts i la resta d'ítems (del 19 al 22) han facilitat el coneixement en relació als models acadèmics de cada un dels participants. El treball d'aquests ítems amb les quatre primeres preguntes del qüestionari – en relació amb les dades sociodemogràfiques dels participants (edat, gènere, titulació i nivell acadèmic cursat) – han permès donar resposta a l'objectiu general plantejat i als respectius objectius específics.

L'instrument dissenyat té un total de 23 preguntes, 22 de les quals eren de resposta obligatòria. A més, s'han contemplats diferents tipologies de preguntes; una pregunta de resposta tipus Likert amb el gradient "Gens (1)" i "Molt (5)", cinc preguntes de resposta múltiple, dues preguntes de resposta oberta i 15 preguntes tancades seguint l'escala dicotòmica.

El qüestionari s'ha fet arribar a un total de 80 persones, tot i que han estat 65 les respostes obtingudes. Tot i que han estat menys de les esperades, no hi ha respostes perdudes perquè en tots els casos els participants han contestat tot el qüestionari i han signat el consentiment informat, requisit previ per poder iniciar el qüestionari.

Per poder analitzar les dades, s'han codificat totes les respostes a valors numèrics que, posteriorment, han permès extreure conclusions. Així, en el cas de les respostes de la pregunta tipus Likert, s'ha codificat de l'1 (Gens) al 5 (molt) i en el cas de les respostes de selecció múltiple, s'ha donat un valor 1 a les respostes esperades i un valor 0 a les

respostes no esperades. Aquest tractament ha permès relacionar diferents ítems i extreure conclusions tenint en compte les variables estudiades.

Així mateix, s'han establert criteris específics per poder valorar cada una de les preguntes. En el cas dels ítems que avaluen l'autoeficàcia, s'han seguit criteris numèrics per poder extreure conclusions. És a dir, s'han analitzat els resultats dels participants que han contestat dues de les 3 respostes esperades. El mateix s'ha realitzat en el cas dels ítems que analitzen els models familiars i els models acadèmics viscuts, treballant les dades tenint en compte aquells participants que han contestat un 75% de les respostes esperades.

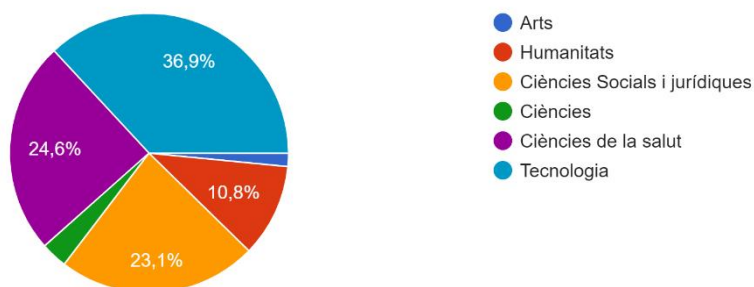
Tota la codificació i tractament de les dades s'ha realitzat a través de l'eina *Excel* amb la que s'han pogut representar les variables a partir de percentatges relatius a cada una de les categories demanades a les dades sociodemogràfiques i a les respostes que s'han agrupat tenint en compte els objectius de l'estudi.

Així, en relació amb les dades sociodemogràfiques, un 60% dels participants són dones, i un 1,5% es manifesta de gènere No Binari. El 38,5% restant són homes. La totalitat dels participants tenen entre 18 i 35 anys, representant un 32,3% els participants d'entre 18 i 23 anys, un 30,8% els participants d'entre 24 i 29 anys i un 36,9% els d'entre 30 i 35 anys. La totalitat dels participants té estudis superiors i d'aquests, un 98,5% està cursant o ha cursat estudis universitaris. La branca de coneixement vinculada a les titulacions dels participants es pot observar a la figura 4.

Figura 3.

Titulació acadèmica dels participants

Titulació acadèmica
65 respostes

Nota: Elaborat per l'aplicació Google Forms

Un 70,8% i un 64,4% dels participants afirma que el seu pare i la seva mare tenen estudis superiors universitaris, respectivament. Així, la gran majoria dels progenitors dels enquestats tenen estudis superiors. D'altra banda, en relació amb la tria dels estudis dels participants, només un 58,5% ha manifestat que tenia clara la decisió que va prendre, coincidint amb el mateix percentatge de persones que sí que va rebre orientació acadèmica i professional durant la seva trajectòria educativa. A més, un 27,7% dels enquestats es va sentir condicionat a l'hora de prendre aquesta decisió i un 87,7% considera que haver tingut una bona orientació acadèmica i professional l'hagués ajudat en el procés de presa de decisions.

Pel que fa a l'**objectiu específic 1; analitzar si s'ha produït un canvi de mentalitat vinculat al condicionant de gènere en el procés de presa de decisions formatives i professionals**, s'ha treballat donant un valor esperat 1 a les formacions relacionades amb l'estereotip de gènere femení (Ciències de la salut, Arts, Humanitats i Ciències Socials i Jurídiques) i un valor 0 a les formacions relacionades amb el gènere masculí (Ciències i Tecnologia).

Així, es pot observar que, del total de dones participants d'entre 30 i 35 anys, un 78,6% han cursat o estan cursant formacions esperades tenint en compte l'estereotip de gènere i, en el cas de les dones d'entre 18 i 23 anys, ho fan un 53,3% de les participants.

D'altra banda, s'han analitzat, també, les tasques que realitzen els progenitors dels participants a l'estudi a casa seva. En aquest cas, s'ha donat un valor d'1 a les tasques vinculades amb el rol femení i un valor 0 a les tasques relacionades amb el gènere masculí. A més, per poder analitzar les dades, aquestes s'han agrupat seguint criteris relacionats amb el número de tasques realitzades. Per això, s'han tingut en compte aquells participants que han posat de manifest que la seva mare fa més del 75% de les tasques de la llar esperades tenint en compte el rol de gènere femení i els que han manifestat que el seu pare també realitza més del 75% de les tasques de la llar esperades en funció del gènere masculí. L'anàlisi ha tingut en compte, també, aquells participants que manifesten que tant la mare com el pare realitzen més del 75% de les tasques de la llar esperades tenint en compte el rol de gènere corresponent. Les dades obtingudes es mostren a la taula 3.

Taula 3.

Anàlisi de les dones i homes participants d'entre 18 i 23 anys i d'entre 30 i 35 anys que consideren que el seu pare, mare o ambdós progenitors realitzen més del 75% de les tasques de la llar esperades en relació a la formació que estan cursant o han realitzat.

Tasques	18-23 (32,3%)				30-35 (36,9%)			
	Dona		Home		Dona		Home	
	% vs Total	% Cursant Formacions esperades	% vs Total	% Cursant Formacions esperades	% vs Total	% Cursant Formacions esperades	% vs Total	% Cursant Formacions esperades
Mare realitza més del 75% de les tasques esperades	46,7%	57,1%	60%	66,6%	57,1%	87,5%	90%	44,4%
Pare realitza més del 75% de les tasques esperades	53,3%	50%	100%	80%	57,1%	75%	80%	37,5%
Ambdós progenitors realitzen més del 75% de les tasques esperades	20%	33,3%	60%	66,6 %	35,7%	80%	70%	42,8%

Nota: Elaboració pròpia.

A la taula 3 es pot observar que hi ha un percentatge inferior de dones d'entre 18 i 23 anys, a diferència de les dones d'entre 30 i 35 anys, que considera que la seva mare, el seu pare i ambdós progenitors respectivament fan més del 75% de les tasques esperades segons l'estereotip de gènere femení. A més, aquestes manifesten estar menys condicionades ja que podem observar que el percentatge de dones que ha realitzat o està cursant formacions relacionades amb les ciències de la salut, les arts, les humanitats i les ciències socials i jurídiques és inferior al de les dones d'entre 30 i 35 anys.

En el cas dels homes, s'observa tot el contrari. El percentatge d'homes d'entre 18 i 23 anys que realitza formacions esperades tenint en compte l'estereotip de gènere ha augmentat en relació als homes d'entre 30 i 35 anys.

Pel que fa a l'objectiu específic 2; **determinar el grau d'impacte de les pròpies capacitats versus el gènere en el procés de presa de decisions formatives i professionals**, un 53,8% de les dones participants han escollit l'habilitat didàctica com a

pròpia i un 48,2% l'habilitat lingüística. Així mateix, en el cas dels homes, un 60% ha escollit l'habilitat esportiva, un 44% l'habilitat didàctica i un 40% l'habilitat numèrica. L'habilitat de lideratge ha estat escollida per un 41% de les dones i un 40% dels homes, respectivament.

A més, les dades s'han treballat tenint en compte que es demanava als participants que escollissin tres habilitats, d'entre unes quantes, que consideren que tenen. Així, s'han agrupat les respostes seguint criteris de tria relacionats amb l'estereotip de gènere. Per això, s'han contemplat aquells participants que han escollit 2 o més de les 3 habilitats escollides possibles relacionades amb el gènere corresponent, donant un valor 1 a les respostes esperades i un valor 0 a les no esperades.

A la taula 4 següent es poden veure els resultats obtinguts.

Taula 4.

Anàlisi dels participants que estan realitzant o han realitzat formacions esperades tenint en compte el gènere segons l'autoeficàcia percebuda.

Habilitats	Dona		Home	
	% vs Total	% Cursant Formacions esperades	% vs Total	% Cursant Formacions esperades
75% de les habilitats escollides relacionades amb l'estereotip de gènere	71,8%	89,3%	-	-
75% de les habilitats escollides relacionades amb l'estereotip de gènere	-	-	72%	61,1%

Nota: Elaboració pròpia.

Les dades permeten observar que l'autoeficàcia percebuda té un impacte en la tria d'uns estudis i una professió ja que tant en els homes com en les dones que han manifestat que tenen dues de les tres habilitats escollides possibles relacionades amb l'estereotip de gènere, un percentatge prou significatiu està cursant o ha realitzat formacions esperades segons l'estereotip de gènere corresponent.

Tot i les dades presentades anteriorment, només un 15,4% dels participants manifesta creure que els nois tenen major capacitat acadèmica que les noies en matèries com matemàtiques, tecnologia o educació física. En la mateixa línia, un 13,8% dels

participants creu, també, que les noies són més bones en les assignatures relacionades amb les llengües i la música que no pas els nois.

En relació amb **l'objectiu específic 3; establir la relació entre els models familiars viscuts i la tria d'uns estudis i una professió**, un 66,2% ha manifestat que la seva mare realitza més del 75% de les tasques de la llar esperades segons l'estereotip de gènere femení i un 67,7% ha manifestat que el seu pare realitza més del 75% de les tasques de la llar esperades segons l'estereotip de gènere masculí.

Així mateix, gairebé la meitat dels participants, un 49,2%, ha viscut un model familiar en el que les tasques de la llar s'han realitzat pel seu pare i per la seva mare segons els models preestablerts i estereotipats en relació amb el gènere.

En aquest cas, un 81,2% de les dones que han manifestat que la seva mare realitza més del 75% de les tasques de la llar esperades tenint en compte el rol de gènere femení, han cursat o estan estudiant formacions d'arts, humanitats, ciències de la salut i ciències socials i jurídiques. En canvi, un 52,4% dels homes que han fet la mateixa afirmació, estudien o han cursat formacions relacionades amb les ciències i la tecnologia.

D'altra banda, de les dones que afirmen que el seu pare realitza més del 75% de les tasques de la llar esperades seguint els models de gènere masculí, un 75% realitza formacions en arts, humanitats, ciències de la salut i ciències socials i jurídiques. En el cas dels homes, un 55% realitza formacions relacionades amb l'estereotip de gènere masculí.

Un 80% de les dones que manifesta que el seu pare i la seva mare realitzen més del 75% de les tasques de la llar segons els models preestablerts en relació amb el gènere, ha cursat o està realitzant formacions esperades tenint en compte el gènere femení. En canvi, en el cas dels homes, realitzen formacions esperades segons el gènere masculí un 52,9%.

Finalment, en relació a **l'objectiu específic 4; establir la relació entre els models acadèmics viscuts i la tria d'uns estudis i una professió**, s'ha observat que el 78,5% dels participants han tingut més de 4 professores (dones) en les matèries relacionades amb les llengües i les arts. Un 67,7% de les dones que han fet aquesta afirmació estan cursant o han realitzat estudis relacionats amb les arts, les humanitats, les ciències de la salut i les ciències socials i jurídiques.

D'altra banda, un 76,9% dels participants a l'estudi afirma haver tingut més de 4 professors (homes) en les assignatures relacionades amb les matemàtiques, la tecnologia,

les ciències i l'esport. D'aquests, són el 65% dels homes els que estan realitzant formacions o acrediten titulacions relacionades amb les ciències i la tecnologia.

Així mateix, un 63,1% dels enquestats afirma haver tingut més de quatre professors (homes) en matèries relacionades amb les matemàtiques, la tecnologia, les ciències i l'esport i, també, més de quatre professores (dones) en les matèries relacionades amb les llengües i les arts. De les dones que han fet aquesta afirmació, un 70,8% està cursant o ha cursat formacions relacionades amb les ciències de la salut, les arts, les humanitats i les ciències socials i jurídiques. En canvi, en el cas dels homes, són un 62,5% els que es troben cursant o tenen titulacions relacionades amb les ciències i la tecnologia.

Així mateix, tot i tenir presents les dades esmentades anteriorment, un 38,5% dels participants manifesta que l'equip directiu de la seva escola estava format, de forma equitativa, per homes i dones.

7.2 DISCUSSIÓ

El present estudi pretén conèixer si, encara avui dia, el condicionant de gènere té un pes important en la tria d'uns estudis i una professió. Per fer-ho, s'ha identificat el grau d'incidència que té el gènere en la tria d'uns estudis i una professió i com afecten les variables externes, com ara el possible canvi de mentalitat, els models familiars i els models acadèmics viscuts o l'autoeficàcia en relació a les pròpies habilitats, en aquesta tria.

Així doncs, per donar resposta al primer objectiu; **analitzar si s'ha produït un canvi de mentalitat vinculat al condicionant de gènere en el procés de presa de decisions formatives i professionals**, les dades de l'estudi permeten veure una tendència a la disminució del pes del condicionant de gènere en la tria d'uns estudis i una professió. Aquesta conclusió es pot explicar observant la diferència de més de 30 punts que es dona entre les dones d'entre 30 i 35 anys i d'entre 18 i 23 anys que estan realitzant formacions relacionades amb l'estereotip de gènere femení i que manifesten, també, que les seves mares realitzen més del 75% de les tasques esperades tenint en compte el rol de gènere femení.

Així mateix, l'estudi permet observar que, en general, les dones se senten més condicionades que els homes en relació amb el gènere. Tot i això, les dades indiquen,

també, que amb els anys hi ha una tendència a la reducció del pes del condicionant de gènere en la tria d'uns estudis i una professió ja que de les dones participants d'entre 30 i 35 anys, un 21,4% han cursat o estan cursant formacions relacionades amb les ciències i la tecnologia i, en el cas de les dones d'entre 18 i 23 anys, ho fan un 46,7% de les participants. Aquesta informació és consistent amb les dades extretes del Departament d'Universitats i Recerca (2022) de la Generalitat de Catalunya en les que es pot observar que el percentatge de dones que està realitzant formacions relacionades amb les branques de coneixement de ciències i d'enginyeria i arquitectura ha augmentat d'un 12,7% el curs 2015-2016 a un 13,6% el curs 2019-2020. En canvi, en el cas dels homes, tot i semblar que se senten menys condicionats pel gènere en les seves tries, no es pot observar que hi hagi tendència al canvi i, més concretament, sembla que el rol de gènere s'ha marcat més en les decisions d'aquests.

L'autoeficàcia percebuda és, també, un element de context que intervé en aquestes eleccions. Així, l'estudi mostra que les dones se senten més competents en aquelles habilitats relacionades amb les llengües i els homes amb aquelles habilitats vinculades a les matemàtiques, la tecnologia o les ciències, resultats consistents amb l'estudi de Sainz i Meneses (2018). A més, s'ha pogut constatar que les decisions preses en relació a la formació han estat determinades, en gran mesura, per les habilitats percebudes. En relació al segon objectiu específic; **determinar el grau d'impacte de les pròpies capacitats versus el gènere en el procés de presa de decisions formatives i professionals**, l'estudi permet evidenciar que l'autoeficàcia percebuda impacte en la tria formativa.

En relació amb el tercer objectiu específic; **establir la relació entre els models familiars viscuts i la tria d'uns estudis i una professió**, s'observa una relació significativa entre els models familiars viscuts i les eleccions acadèmiques i formatives que fan els joves. Així, tal com indica Aguirre (2015) els models familiars reforcen o penalitzen diferents actituds en els nois o les noies, produint una socialització diferent en cada un d'ells i afectant la construcció del seu projecte de vida i professional. Segons Sáinz i Meneses (2018), els biaixos de gènere que tenen els progenitors condicionen les tries acadèmiques i professionals dels seus fills i filles, resultats consistents amb els observats en el present estudi. A més, aquests biaixos desencadenen, també, la reproducció dels mateixos patrons de conducta per part del jovent, fet que també condiciona la tria acadèmica.

Així mateix, s'ha pogut constatar que un 70,8% de les dones i un 62,5% dels homes que han tingut un equip docent diferenciat, tenint en compte els rols estereotipats de gènere,

han escollit formacions esperades socialment en relació al seu gènere. Aquests resultats son consistents amb els que s'exposen a l'Informe *Ingualdad en cifras* (2020), en el que s'explica que l'alumnat corrobora que hi ha un biaix de gènere en les disciplines STEM que estan àmpliament dominades pels homes. Així doncs, en relació amb el quart objectiu específic; **establir la relació entre els models acadèmics viscuts i la tris d'uns estudis i una professió**, es pot constatar que els models acadèmics viscuts condicionen la tria i, altra vegada, ho fan amb més força en el cas de les dones.

Aquests resultats s'expliquen, com comenten Sáinz i Meneses (2018) perquè entre els docents existeix la creença que hi ha assignatures en les quals els nois són millors que les noies i d'altres en les que les noies són millors que els nois. Aquest biaix de gènere condiciona, també, la percepció del jovent en relació a les seves habilitats. L'opinió del professorat pot influenciar en l'autoeficàcia percebuda que, en el cas del present estudi mostra que un 71,8% de les dones i un 72% dels homes manifesta que la majoria de les seves habilitats estan relacionades amb les esperades pel gènere.

Finalment, a través dels diferents objectius plantejats, la investigació permet **confirmar l'objectiu general; que el gènere, i les variables esmentades, condicionen la tria formativa i professional del jovent**. Es fa evident que els models familiars i els models acadèmics exerceixen una força en la tria d'uns estudis i una professió i, tal com indiquen Sáinz i Meneses (2018), les famílies i el professorat haurien de ser conscients del paper que tenen, entenent que també depèn d'ells que els seus fills i filles puguin prendre decisions neutralitzant el condicionant de gènere. A més, aquests models estan estretament relacionats amb l'autoeficàcia percebuda del jovent que, com s'ha comentat, encara està condicionada pel gènere i amb el canvi de mentalitat que, tot i que es mostra una tendència a la millora, aquesta no és gaire significativa i no es dona en els dos gèneres.

Per això, l'orientació acadèmica i professional esdevé un element clau en la neutralització del condicionant de gènere en el procés de tria, fet que fa imprescindible que l'educació i l'escola intervinguin des d'edats primerenques per trencar els estereotips i les idees preconcebudes en relació al gènere.

8. CONCLUSIONS I SUGGERIMENTS

8.1 CONCLUSIONS

Per concloure, el present estudi permet extreure diverses conclusions. Per una banda, en relació al primer objectiu específic; **analitzar si s'ha produït un canvi de mentalitat vinculat al condicionant de gènere en el procés de presa de decisions formatives i professionals:**

- Sembla que hi ha un canvi de mentalitat en relació al condicionant de gènere.
- Aquest canvi només es dona en les dones que, en general sempre estan més condicionades per aquest estereotip, però que han estat capaces de revertir els percentatges de tria d'uns estudis relacionats amb la formació esperada seguint el rol de gènere.
- Les dones d'entre 18 i 23 anys que han escollit formacions de ciències de la salut, ciències socials i jurídiques, humanitats i arts, han estat menys que les de 30 a 35 anys.
- Sembla que el condicionant de gènere sempre té molt més pes en les dones que no pas en els homes, en totes les variables estudiades. Tot i això, les dades mostren que les dones són conscients de la necessitat de treballar per la igualtat i neutralitzar el condicionant de gènere i els homes no tant.

Tenint en compte que el condicionant de gènere es dona degut a l'aparició del constructe social vinculat als diferents rols estereotipats, els homes haurien, també, de tenir un paper actiu en la reducció del biaix i condicionant de gènere en aquest procés de decisió.

Per altra banda, en relació al segon objectiu específic; **determinar el grau d'impacte de les pròpies capacitats versus el gènere en el procés de presa de decisions formatives i professionals:**

- L'estudi ha permès evidenciar que l'autoeficàcia percebuda té un impacte en la tria d'uns estudis i una professió.
- La gran majoria de les dones i dels homes han manifestat que la major part de les seves habilitats estan relacionades amb les esperades socialment per l'estereotip de gènere. I, d'aquestes, és generalitzat que estiguin cursant les formacions esperades tenint en compte el corresponent rol.

Aquest fet està relacionat, també, amb el context en el que vivim, ja que s'ha tendit a invisibilitzar l'aportació de les dones, al llarg de la història, en els àmbits científics i tecnològics, explicant, això sí, les aportacions dels homes. Això impacta, evidentment, en l'autoconcepte i les creences tant de nois com de noies, ja que esdevenen models i condicionen les tries acadèmiques i professionals (Sáinz i Meneses, 2018).

Així mateix, pel que fa al tercer objectiu específic; **establir la relació entre els models familiars viscuts i la tria d'uns estudis i una professió:**

- En el present estudi, s'ha pogut constatar que aquells participants amb un model familiar més tradicional i convencional, marcat pels rols estereotipats de gènere, trien, en percentatges més elevats, formacions socialment acceptades pels homes o les dones, respectivament.

Així, la falta de models masculins i femenins que serveixin de referència en els joves i que se segueixin, actualment, perpetuant els models familiars tradicionals condicionen les generacions que han de prendre decisions en relació al seu projecte de vida i professional. Que a les llars, encara avui, les mares segueixin encarregant-se de les tasques de cura dels fills, d'acompanyar-los al metge, de cuinar o de netejar i rentar la roba i els pares realitzin tasques de manteniment o cura del jardí mostra que no estem treballant, com a societat, per aconseguir la igualtat i educar sense prejudicis ni baixos de gènere.

Per últim, pel que fa al quart objectiu; **establir la relació entre els models acadèmics viscuts i la tria d'uns estudis i una professió:**

- L'estudi permet confirmar que el context escolar és un model per al jovent i que condiciona les seves tries acadèmiques i professionals.
- La majoria dels participants que manifesten que han tingut més professors homes en les matèries relacionades amb la ciència, la tecnologia i els esports i més professores dones en les assignatures de llengües i arts, escullen, majoritàriament, formacions esperades en relació al seu gènere.

A més, tal com indiquen Sáinz i Meneses (2018), els àmbits de la tecnologia i les ciències estan més lligats a rols de lideratge i de presa de decisió que, en general, estan més relacionats amb l'estereotip de gènere masculí i en el cas de les formacions vinculades a l'estereotip de gènere femení, estan menys reconegudes socialment. Això pot explicar

que els nois i les noies tinguin creences sexistes en relació a les seves capacitats i competències i condicionin la seva decisió acadèmica i professional.

Finalment, donant resposta a l'objectiu general de l'estudi; **Identificar el grau d'incidència que té el gènere en la tria d'uns estudis i una professió i com afecten les variables externes:**

- És evident que el gènere és un condicionant que no podem eliminar i que exerceix una força importantíssima en la tria d'uns estudis i una professió i totes les variables esmentades afecten en l'augment del pes que té aquest condicionant.
- Tant la mentalitat, com l'autoeficàcia i els models familiars i acadèmics són elements que fomenten l'existència d'aquest condicionant.

Així, podem confirmar la hipòtesis 1 afirmant que el gènere té un impacte en la tria d'uns estudis i una professió i es pot observar que, actualment, encara la majoria de noies fan tries vinculades a formacions artístiques, socials o humanístiques i els nois escullen opcions acadèmiques vinculades a les ciències i la tecnologia.

En relació a la hipòtesis 2, l'estudi no permet confirmar-la. Les dades han evidenciat que el jovent no té creences vinculades a la diferència de capacitats entre homes i dones quan se'ls pregunta de forma explícita, tot i que la resposta canvia quan es tracta de l'autoeficàcia percebuda, però el condicionant de gènere segueix tenint una força important en el procés de presa de decisions.

Pel que fa a la hipòtesis 3, si els fills i filles perceben igualtat en els rols de gènere en el si del nucli familiar, el condicionant de gènere té menys pes en la tria d'uns estudis i una professió, l'estudi realitzat pot confirmar-la, ja que un 55,5% de les dones que perceben igualtat en les tasques de la llar que realitzen els seus progenitors, està cursant o ha cursat formacions relacionades amb les ciències i la tecnologia.

Finalment, la hipòtesis 4 no es pot confirmar ni refutar perquè no s'han aconseguit dades que permetin conèixer aquesta variable.

8.2 LIMITACIONS, SUGGERIMENTS I PROPOSTES DE MILLORA

Els resultats del present estudi han de ser considerats amb precaució. Tenint en compte la mida de la mostra, els resultats poden no ser generalitzables. La població de referència han estat 65 persones d'entre 18 i 35 anys amb formacions superiors i, com que el mostreig ha estat per accessibilitat, les característiques sociodemogràfiques són poc representatives pel que fa a tota la població. En aquest sentit, l'augment de la mostra i l'ampliació d'aquesta tenint en compte altres característiques i particularitats com els centres educatius on s'han format o el nivell socioeconòmic s'indiquen com a propostes de millora.

D'altra banda, l'instrument de recerca ha estat un qüestionari elaborat *ad hoc* amb la finalitat de conèixer i analitzar els objectius plantejats a la recerca, però es podria haver complementat amb altres tècniques d'investigació que permetin confirmar els resultats i obtenir informació més profunda. Així mateix, el fet de ser un instrument autoadministrat i, a més, de forma telemàtica pot haver comportat dificultats a l'hora de resoldre possibles dubtes en relació a l'administració del qüestionari.

Finalment, tots aquests elements demanen precaució i prudència a l'hora d'analitzar els resultats ja que algunes de les conclusions poden esdevenir relacions d'associació i no necessàriament de correlació.

8.3 PERSPECTIVES DE FUTUR

Tenint en compte la importància, en la societat, de trencar amb els estereotips de gènere i construir una societat més igualitària, es considera que la continuïtat en aquesta tipologia de recerques és cabdal. Així mateix, conèixer i analitzar altres públics d'edats diferents, permetrà evidenciar la necessitat de construir i dissenyar plans d'acció per a eliminar o neutralitzar el condicionant de gènere en la tria d'uns estudis i una professió.

Algunes de les vies d'investigació futures podrien estar vinculades a conèixer l'edat en el que els infants ja tenen idees estereotipades del seu gènere per poder posar en marxa programes o estratègies que permetin trencar aquestes idees de forma primerenca.

Així mateix, altres vies d'investigació podrien ser l'anàlisi del mercat de treball i les professions, així com la valoració social d'aquestes per tal de conèixer si, aquest element, també condiona i afecta, juntament, amb els estereotips de gènere en la tria acadèmica i professional que fan els homes i les dones, respectivament.

Identificar els espais o contextos educatius que fomenten el manteniment d'aquests estereotips podrien esdevenir altres vies d'investigació per a poder generar contextos d'aprenentatge lliures de creences i prejudicis, treballant, de forma real, pel foment de la igualtat

Finalment, és evident que la formació del professorat i els programes educatius de les escoles tenen un paper clau en aquest procés, acompanyant als infants en el seu creixement i desenvolupament integral i dotant-los d'eines per tenir pensament propi, ésser crítics i trencar amb aquestes idees estereotipades.

8.4 CONSIDERACIONS FINALS

Que el gènere és un condicionant en molts aspectes de la nostra vida és una evidència que he pogut percebre, en diverses ocasions, en la meua pròpia pell. Que el gènere condiona, també, actualment, les noies que fan la seva tria en relació al seu projecte de vida i professional encara fa més important que se'n parli i s'evidenciï, amb dades, la magnitud de la problemàtica. Coneixent la població amb la que s'ha treballat, on el 100% té o està cursant estudis superiors i la immensa majoria estudis universitaris, amb un nivell sociocultural mitjà-alt, que el condicionant de gènere tingui tanta força és esfereïdor. Però que de la mostra amb la que s'ha treballat, els homes se sentin menys interpel·lats per neutralitzar i lluitar contra aquests estereotips és encara més descoratjador. Neutralitzar el condicionant de gènere i trencar els estereotips i les idees preconcebudes que hi ha associades és una lluita de tothom, per això els homes, igual que les dones, han d'alçar la veu.

Els mitjans de comunicació, sempre referint-se a les dones com les mares, germanes, mullers o filles d'algun home quan són elles les protagonistes de les notícies; la falta de referents als llibres de text o a la història, que fa que no es coneguin dones que hagin fet aportacions importants en l'àmbit de la ciència i la tecnologia; la manca d'espais d'acció tutorial a les escoles per treballar la igualtat de gènere o el fet que se suposi que són les

dones les persones que, en un model tradicional de família, s'han de reduir la jornada laboral per poder conciliar família i professió són elements enquistats a la nostra societat que, evidentment, no ajuden a reduir el biaix de gènere.

Per aquest motiu, i perquè les dones encara no són suficients en els sectors tecnològics i científics per trencar, amb dades, aquests estereotips, l'educació és l'eina clau per poder generar agents de canvi. Treballar per una educació per a la igualtat i fomentar valors vinculats a la igualtat d'oportunitats des d'etapes primerenques és indispensable per poder neutralitzar el condicionant de gènere i donar espai a la llibertat de decisió.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Aguirre, A. (2015). Claves para educar en igualdad. *QURRICULUM-Revista de Teoría, Investigación y Práctica Educativa*, (28), 75-89. Recuperat de: <https://www.ull.es/revistas/index.php/currículum/article/view/18/5>
- Araya, S. (2004). Hacia una educación no sexista. *Actualidades investigativas en educación*, 4(2). Recuperat de: <https://revistas.ucr.ac.cr/index.php/aie/article/view/9088/17486>
- Arnau, L. I Martínez, M. (2015). *Després de l'ESO què puc fer? Diagnosi i propostes per a l'Orientació Educativa de 12 a 16*. Fundació Jaume Bofill.
- Asamblea General de las Naciones Unidas (25 de setembre de 2015). La Asamblea General adopta la Agenda 2030 para el Desarrollo Sostenible. Noticias ONU. *Mirada Global Historias humanas*. Recuperat de: <https://news.un.org/es/story/2015/09/1340191>
- Aurah, C. (2017). Investigating the Relationship between Science Self-Efficacy Beliefs, Gender, and Academic Achievement, among High School Students in Kenya. *Journal of Education and Practice*, 8(8), 146-153. Recuperat de: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1139069.pdf>
- Bauman, Z. (2000). *Liquid Modernity*. Cambridge: Polity Press.
- Bian, L., Leslie, S. J. y Cimpian, A. 2017. Gender stereotypes about intellectual ability emerge early and influence children's interests. *Science*, Vol. 355, No. 6323, pp. 389- 391. DOI: 10.1126/science.aah6524.
- Cahil, M i Furey, E. (2021). *The early years. Career Development for Young Children. A guide for Educators*. CERIC. Recuperat de: file:///C:/Users/msabadell/Downloads/The-Early-Years-Career-Development-for-Young-Children_Educators_Guide.pdf
- Consell d'Europa (2008). Resolución sobre la integración de la orientación en las estrategias de educación y formación permanente. Recuperado el 30 de Octubre de 2021, de: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:319:0004:0007:ES:PDF>
- Consell de la Unió Europea (18 de maig de 2004). Projecte de Resolució del Consell i dels Representats dels Governos dels Estats membre reunits en el si del Consell sobre l'enfortiment de les polítiques, sistemes i pràctiques en matèria d'orientació permanent a Europa. Recuperat de: <https://www.todofp.es/dam/jcr:8adb7539-7692-4f26-b667-1d297dead07f/council-resolution2004es-pdf.pdf>

- Consell de la Unió Europea (21 de novembre de 2008). Resolució del Consell sobre la millora de la integració de l'orientació permanent en estratègies d'aprenentatge permanent. Recuperat de: <https://www.todofp.es/dam/jcr:2444de6d-e80e-4353-930c-a28f003a7124/resolution-on-lguidance---1121-nov-08-pdf.pdf>
- Cvencek, D., Meltzoff, A. N. y Greenwald, A. G. 2011. Math-gender stereotypes in elementary school children. *Child Development*, Vol. 82, No. 3, pp. 766-779. DOI: 10.1111/j.1467-8624.2010.01529.x.
- Departament d'Educació (19 de març de 2021). Alumnes segons modalitat, nivell, sexe, naturalesa, titularitat i concert [arxiu excel]. Estadística de l'ensenyament 2020-2021. Batxillerat. <https://educacio.gencat.cat/ca/departament/estadistiques/estadistiques-ensenyament/curs-actual/batxillerat/>
- Departament d'Universitats i Recerca (28 d'octubre de 2021). *Taxa abandonament Sistema Universitari Català 1r curs*. Generalitat de Catalunya. Recuperat de: https://universitatsirecerca.gencat.cat/ca/03_ambits_dactuacio/sur-en-xifres/docencia/Rendiment-dels-estudiants/detalle/
- Departament d'Universitats i Recerca (2 de gener de 2022). *Nombre d'estudiants que han formalitzat la seva matrícula en un estudi de grau o màster, centre i universitat*. Generalitat de Catalunya. Recuperat de: https://universitatsirecerca.gencat.cat/ca/03_ambits_dactuacio/sur-en-xifres/docencia/oferta-i-matricula/detalle/
- Eccles, J. S. (2015). Gendered socialization of STEM interests in the family. *International Journal of Gender, Science and Technology*, 7(2), 116–132.
- European Centre for the Development of Vocational Training (2021). Investing in career guidance. Revised Edition 2021. Recuperat de: https://www.cedefop.europa.eu/files/2230_en.pdf
- Fitzgerald, L. F., i Harmon, L. W. (2001). Women's career development: A postmodern update. In F. T. L. Leong & A. Barak (Eds.), *Contemporary models in vocational psychology* (pp. 207-230). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Galet, C. i Alzás, T. (2014). Trascendencia del rol de género en la educación familiar. *Campo abierto: Revista de educación*, 33(2), 97-114.

- García, R. (2012). La educación desde la perspectiva de género. *Ensayos: Revista de la Facultad de Educación de Albacete*, (27), 1-18.
- Generalitat de Catalunya (s.d.). *Orientació educativa*. Generalitat de Catalunya. Recuperat el 10 de novembre de 2021: <http://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/orientacioeducativa/>
- Generalitat de Catalunya (s.d.-a). *Documents de referència*. Generalitat de Catalunya. Recuperat el 10 de novembre de 2021:
<http://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/orientacioeducativa/documentos-de-referencia/>
- Generalitat de Catalunya (2021). *Coeducació. Perspectiva de gènere*. Generalitat de Catalunya. Recuperat el 10 de novembre de 2021:
<http://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/coeducacio/>
- Institut d'Estadística de Catalunya (28 d'octubre de 2021). *Abandonament prematur dels estudis. Per sexe*. Generalitat de Catalunya. Recuperat de:
<https://www.idescat.cat/indicadors/?id=ue&n=10101>
- Institut d'Estadística de Catalunya (28 d'octubre de 2021). *Taxes d'activitat, ocupació i atur. Per sexe i grups d'edat*. Generalitat de Catalunya. Recuperat de:
<https://www.idescat.cat/indicadors/?id=conj&n=10218>
- Lippa, R. A. 2005. *Gender, nature and nurture*, 2nd edn. Mahwah, NJ, Lawrence Erlbaum Associates.
- Leaper C., i C. S. Brown (2014), "Sexism in schools", *Advances in Child Development and Behavior*, 46:189-223.
- Ministerio de Educación (2021). *Datos i cifras del Sistema universitario Español*. Gobierno de España. Recuperat de:
https://www.universidades.gob.es/stfls/universidades/Estadisticas/ficheros/Datos_y_Cifras_2020-21.pdf
- Ministerio de Educación y Formación Profesional (2020). *Igualdad en cifras. Aulas por la igualdad*. Gobierno de España. Recuperat de:
<https://www.educacionyfp.gob.es/dam/jcr:914e956e-9241-49c5-b9a6-d99d6eade751/igualdad-en-cifras-2020-online.pdf>
- Ministerio de Educación y Formación Profesional (s.d.). *Una educación para el siglo XXI*. Generalitat de Catalunya. Recuperat el 10 de novembre de 2021:
<https://www.educacionyfp.gob.es/destacados/lomloe.html>

- Moya, J., Rincón, D., Valcárcel, M., Escudero, T., & Benito, M. (2005). Formación de profesores y gestores para la armonización europea en educación superior: aportaciones de la investigación a la innovación. *Actas del XII Congreso Nacional de Modelos de Investigación en Educación: Investigación en Innovación Educativa* (pp. 119-138). La Laguna: Universitat de la Laguna.
- Oliveras, M., Amblàs, S. i Segú, J.L. (2018). L'orientació, un repte de país. A Riera, J. *Reptes de l'educació a Catalunya. Anuari 2018*. (pp 179-232). Fundació Jaume Bofill
- Padrós, M., Aubert, A. i Melgar, P. (2010) Modelos de atracción de los y las adolescentes. Contribuciones desde la socialización preventiva de la violència de genero. *Revista Interuniversitaria de Pedagogía Social. Volum 17 (73-82)*. Recuperat de: <https://recyt.fecyt.es/index.php/PSRI/article/view/36962/20527>
- Portell, M., i Vives, J. (2019). *Investigación en Psicología y Logopedia: Introducción a los diseños experimentales, cuasi-experimentales y ex post facto* (Vol. 60). Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona.
- Reina, M. D. C. M., i Cea, M. V. (2009). Actitud en niños y adultos sobre los estereotipos de género en juguetes infantiles. *CIENCIA ergo-sum, Revista Científica Multidisciplinaria de Prospectiva*, 16(2), 137-144.
- Rodríguez-Gómez, D. (2018). El projecte d'investigació. En Bernabeu, J., Bonillo, A., Eiroa-Orosa, J., Meneses, J., Rodríguez-Gómez, D., Valero, S., i Valdeoriola, J. *Intervenció educativa basada en evidències científiques*. Barcelona: Editorial UOC.
- Sáinz, M., i Meneses, J. (2018). Brecha y sesgos de género en la elección de estudios y profesiones en la educación secundaria. Recuperat de: <https://femrecerca.cat/meneses/publication/brecha-sesgos-genero-eleccion-estudios-profesiones-educacion-secundaria/brecha-sesgos-genero-eleccion-estudios-profesiones-educacion-secundaria.pdf>
- Sáinz, M., Solé, J., Fàbregues, S., i García-Cuesta, S. (2021). Secondary School Teachers' Views of Gender Differences in School Achievement and Study Choices in Spain. *SAGE Open*, 11(3).
- Storage, D., Horne, Z., Cimpian, A. y Leslie, S. J. 2016. The frequency of 'brilliant' and 'genius' in teaching evaluations predicts the representations of women and African Americans across fields. *PLOS ONE*, Vol. 11, No 3, e0150194. DOI: 10.1371/journal.pone.0150194.

The Institution of Engineering and Technology [IET] (2019). Inspiring the next generation of engineers. Understanding the perceptions of engineering that parents and young people have today and how we can change them. Recuperat de: <https://www.engineer-a-better-world.org/media/2887/inspire-report-lr.pdf>

The Institution of Engineering and Technology [IET] (2015). Inspiring the next generation of engineers. Understanding the perceptions of engineering that parents and young people have today and how we can change them.. Recuperat de: <https://www.engineer-a-better-world.org/media/2888/inspiring-the-next-generation.pdf>

UNESCO. (2019). Descifrar el código: La educación de las niñas y las mujeres en ciencias, tecnología, ingeniería y matemáticas (STEM).

ANNEX

ANNEX 1. Instrument de recollida de dades

Dones i ciència: El condicionant de gènere en la tria d'uns estudis i una professió

Benvolgut/da,

El meu nom és Marta Sabadell Vilardaga i sóc estudiant del Màster de Psicopedagogia a la Universitat Oberta de Catalunya (UOC).

Actualment, estic realitzant el Treball Final de Màster (TFM) realitzant un estudi que vol identificar el grau d'incidència que té el gènere en la tria d'uns estudis i una professió i com afecten variables externs com l'autoeficàcia, els models familiars o els models acadèmics.

El present qüestionari té per objectiu recollir les dades necessàries per conèixer aquestes relacions i analitzar si s'ha produït un canvi de mentalitat vinculat al condicionant de gènere en la tria d'uns estudis i una professió. Es tracta d'una recerca orientada a joves d'entre 18 i 35 anys que estiguin cursant o hagin finalitzat estudis superiors (Formació Professional de Grau Superior o estudis universitaris).

L'educació és, per a mi, l'eina més poderosa de canvi i acció social en els infants i joves de la nostra societat. És per aquest motiu que, el present estudi vol posar de manifest la importància de l'orientació acadèmica i professional com a estratègia per evitar que els infants limitin les seves opcions acadèmiques i professionals abans que tinguin l'oportunitat d'explorar totes les opcions formatives i del treball i puguin identificar els seus interessos professionals.

La participació en aquest estudi és totalment voluntària i les dades obtingudes es tractaran, únicament, amb finalitats docents i d'investigació, sense ànim de lucre. Així mateix, les dades seran anonimitzades i no es podrà conèixer la identitat dels participants a partir de les dades que es recullin.

Realitzar el qüestionari requereix, aproximadament, 5 minuts.

Moltes gràcies!

* Obligatori

1. Correu electrònic *
-

2. CONSENTIMENT INFORMAT SOBRE EL TRACTAMENT DE DADES *

Autoritzo a Marta Sabadell Vilardaga, responsable de l'estudi, amb DNI 46153241S i correu electrònic personal msabadelly@uoc.edu, estudiant de l'assignatura Treball Final de Màster del Màster en Psicopedagogia de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) a tractar les meves dades de caràcter personal facilitades per a la realització de l'estudi descrit anteriorment. Es garanteix l'anonimització de les dades tractades treballades d'acord amb el Reglament General de Protecció de Dades (UE) 2016/679 i a la Llei Orgànica 3/2018 de Protecció de Dades Personals i garantia de drets digitals. D'acord amb el que s'estableix en aquesta legislació, podré exercir els drets d'accés, modificació, oposició i supressió de les meves dades de caràcter personal dirigint-me al responsable del tractament i a través dels canals de contacte establerts (correu electrònic), adjuntant una fotocòpia del DNI o document acreditatiu de la meva identitat.

Marqueu només un oval.

Dono el meu consentiment i autoritzo el tractament de les meves dades

Dades sociodemogràfiques

3. Gènere *

Marqueu només un oval.

Dona

Home

Altres: _____

4. Edat *

Marqueu només un oval.

Entre 18 i 23

Entre 24 i 29

Entre 30 i 35

5. Estudis *

Marqueu només un oval.

Cicle Formatiu de Grau Superior

Estudis universitaris

6. Titulació acadèmica *

Per exemple: Grau en Psicologia, Llicenciatura en Enginyeria Industrial, etc

Marqueu només un oval.

- Arts
- Humanitats
- Ciències Socials i jurídiques
- Ciències
- Ciències de la salut
- Tecnologia

7. Professió *

A què et dediques actualment? Quina és la teva ocupació?

Canvis generacionals

8. Quina formació acadèmica té el teu pare? *

Marqueu només un oval.

- Analfabets
- Estudis primaris incomplets
- Estudis primaris complets
- Educació Secundària 1a etapa
- Educació Secundària 2a etapa
- Formació Professional de Grau Mitjà
- Formació Professional de Grau Superior
- Estudis Superiors universitaris

9. Quina formació acadèmica té la teva mare? *

Marqueu només un oval.

- Analfabets
- Estudis primaris incomplets
- Estudis primaris complets
- Educació Secundària 1a etapa
- Educació Secundària 2a etapa
- Formació Professional de Grau Mitjà
- Formació Professional de Grau Superior
- Estudis Superiors universitaris

10. Quan vas decidir què volies estudiar, ho tenies clar? *

Marqueu només un oval.

- Sí
- No

11. Qui et va ajudar a prendre aquesta decisió? *

Seleccioneu totes les opcions que corresponguin.

- Tutor/a
- Mare
- Pare
- Amics
- Ningú

Altres: _____

12. En el moment de prendre aquesta decisió, et vas sentir condicionat o condicionada? *

Marqueu només un oval.

- Sí
- No

13. Durant la teva trajectòria educativa has rebut orientació acadèmica i professional? *

Acompanyament, per part d'un professional de l'orientació acadèmica i professional, en la tria d'uns estudis i una professió, assistència a xerrades informatives, visites a empreses, orientació individual, tallers d'orientació acadèmica i professional, tallers d'exploració de professions i d'oferta formativa, tallers d'autoconeixement, entre d'altres.

Marqueu només un oval.

Sí

No

14. Creus que haver tingut una bona orientació acadèmica i professional t'hagués ajudat en el procés de tria que vas viure? *

Marqueu només un oval.

Sí

No

Autoeficàcia

15. Marca 3 habilitats que consideres que tens *

Seleccioneu totes les opcions que corresponguin.

- Habilitat artística
- Habilitat numèrica
- Habilitat musical
- Habilitat esportiva
- Habilitat manual
- Habilitat lingüística
- Habilitat didàctica
- Habilitat mecànica
- Habilitat matemàtica
- Habilitat de lideratge
- Habilitat de concentració

16. Consideres que els nois tenen una major capacitat acadèmica que les noies en matèries com les matemàtiques, la tecnologia o l'educació física? *

Marqueu només un oval.

Sí

No

17. Consideres que les noies són més bones en les assignatures relacionades amb les llengües i la música que els nois? *

Marqueu només un oval.

Sí

No

Models familiars

18. Selecciona les tasques de la llar que fa la teva mare a casa *

Seleccioneu totes les opcions que corresponguin.

- Cuinar cada dia
- Posar la rentadora
- Estendre la roba
- Netejar
- Canviar les bombetes
- Arreglar el jardí o balcó
- Portar el cotxe a la revisió
- Acompanyar els fills al metge
- Control economia familiar
- Acompanyar els fills a l'escola
- Posar el rentaplats
- Fer la compra al supermercat

19. Selecciona les tasques de la llar que fa el teu pare a casa *

Selecciona totes les opcions que corresponguin.

- Cuinar cada dia
- Posar la rentadora
- Estendre la roba
- Netejar
- Canviar les bombetes
- Arreglar el jardí o balcó
- Portar el cotxe a la revisió
- Acompanyar els fills al metge
- Control economia familiar
- Acompanyar els fills a l'escola
- Posar el rentaplats
- Fer la compra al supermercat

20. Quines activitats extraescolars feies? *

Selecciona totes les opcions que corresponguin.

- Esport
- Música
- Art
- Escacs
- Dansa
- Teatre
- Idiomes

Altres: _____

Models acadèmics

21. Durant l'Educació Secundària Obligatòria i el Batxillerat, quants professors (homes) has tingut en matèries relacionades amb les matemàtiques, la tecnologia, les ciències i l'esport? *

Marqueu només un oval.

- Cap
- Entre 1 i 3
- Entre 4 i 6
- Entre 7 i 9
- Més de 10

22. Durant l'Educació Secundària Obligatòria i el Batxillerat, quantes professores (dones) has tingut en matèries relacionades amb els idiomes i les arts? *

Marqueu només un oval.

- Cap
- Entre 1 i 3
- Entre 4 i 6
- Entre 7 i 9
- Més de 10

23. L'equip directiu de la teva escola estava format per: *

Marqueu només un oval.

- Majoritàriament homes
- Majoritàriament dones
- Equitatiu

24. Consideres que el professorat anima els nois i les noies a realitzar activitats i itineraris acadèmics diferents seguint criteris vinculats als rols masculins i femenins? *

Marqueu només un oval.

	1	2	3	4	5	
Gens	☐	☐	☐	☐	☐	Molt

Consideracions finals

25. Hi ha algun aspecte que vulguis afegir i que no s'ha contemplat al qüestionari?
